

Vård- och omsorgsförvaltningen
Jenny Åhlin
0171-625291
jenny.ahlin@enkoping.se

Vård- och omsorgsnämnden

Verksamhetsberättelse 2023 inklusive uppföljning av internkontrollplan 2023

Förslag till beslut

Förslag till nämnden

1. Vård- och omsorgsnämnden godkänner verksamhetsberättelse 2023 inklusive uppföljning av internkontrollplan 2023, daterad 2024-02-09.

Beskrivning av ärendet

Vård- och omsorgsnämndens verksamhetsberättelse är nämndens berättelse om sin verksamhet för det gångna året och riktar sig till den egna nämnden och dess förvaltning. Den ska beskriva verksamhetsresultat och ekonomiskt resultat mer djupgående, med fokus att nå KF mål 2023. Nämndernas verksamhetsberättelse är grundpelare till kommunens årsredovisning.

Vård- och omsorgsförvaltningens bedömning

Verksamhetsberättelse 2023 sammanfattar året i vård- och omsorgsnämndens verksamheter och ger även en framåtblick på den förväntade utvecklingen.

Det är en tid där vård- och omsorgsförvaltningen möter stora utmaningar i ett ökat inflöde av kunder och där vårdbehoven ökar kraftigt. Parallellt med detta fortsätter svårigheterna med en hållbar kompetensförsörjning och att rekrytera medarbetare, baspersonal likväl som hälso- och sjukvårdsmedarbetare. Samtidigt som både komplexiteten ökar kommer nya lagkrav och riktlinjer som utmanar förvaltningens planering och utförande ytterligare.

För att ge cheferna rätt förutsättningar i sitt dagliga arbete fortsätter arbetet med att tillsätta ytterligare ett antal enhetschefer för att säkerställa ett hållbart ledarskap över tid, med färre medarbetare per chef.

Utfallet för 2023 landar på minus 40,8 mnkr efter det tillskott på 9,1 mnkr ur bufferten för volymförändring som förvaltningen fick under hösten. Förvaltningens ökade kostnader mot budget beror till stor del på ökade volymer, ökade vårdbehov, driftskostnader, sjukkostnader och kostsamma enskilda ärenden inom flera av förvaltningens verksamheter.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, daterad 2024-02-09

Bilaga 01 – Verksamhetsberättelse 2023 VON, daterad 2024-02-09

Bilaga 02 – Uppföljning internkontroll 2023, daterad 2024-02-09

ENKÖPINGS
KOMMUN

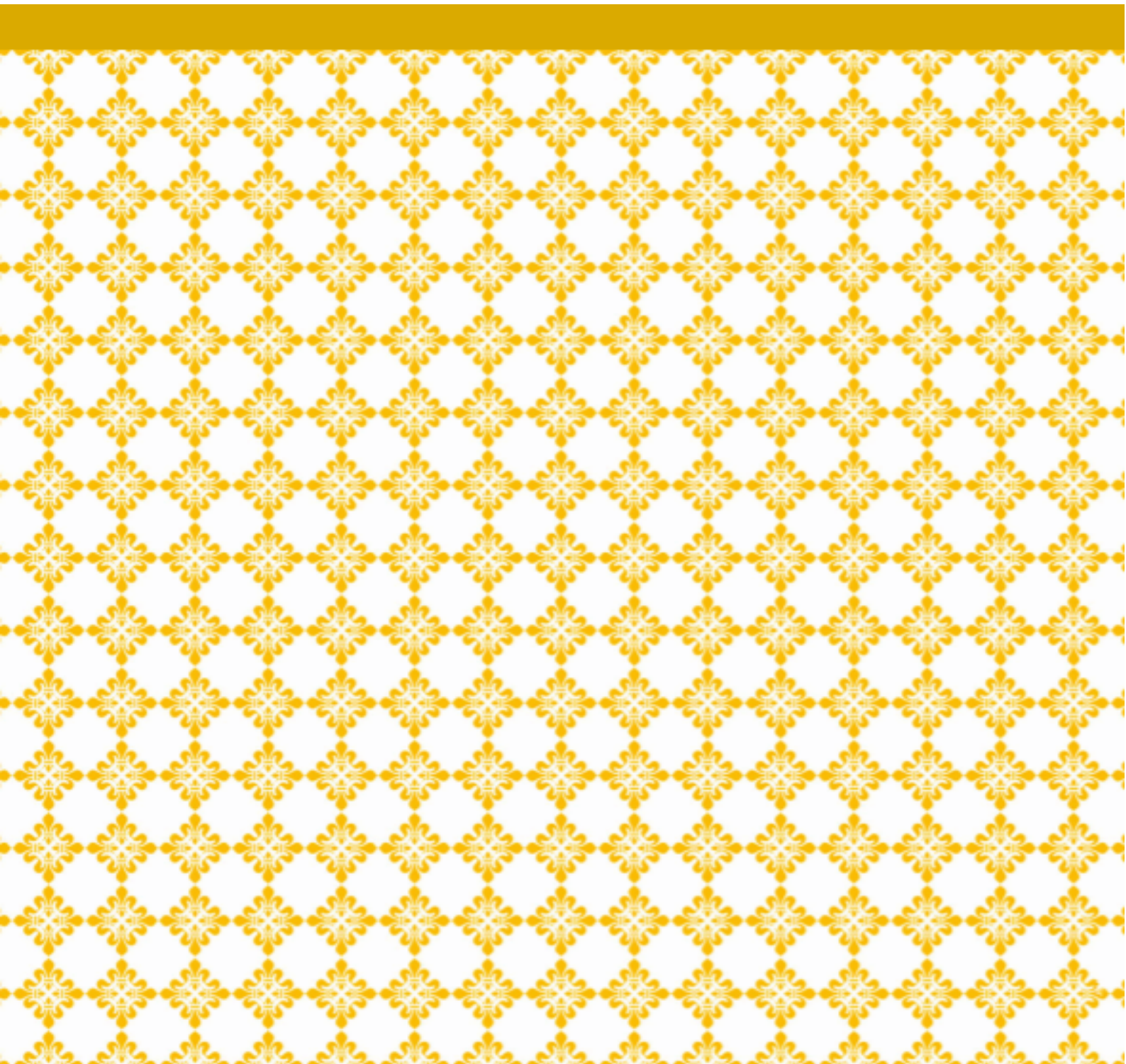
2 (2)

Lotta Tronêt
Förvaltningschef
Enköpings kommun

Kopia till:
Kommunfullmäktige

Verksamhetsberättelse 2023

Vård- och omsorgsnämnden

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	4
2	Uppdrag och ansvar	4
3	Väsentliga händelser	4
4	Uppföljning verksamhetsmål	5
5	Uppföljning medarbetarmål	11
6	Uppföljning ekonomi	13
7	Investeringsredovisning	17
8	Förväntad utveckling	17

1 Sammanfattning

Det är en tid där förvaltningen möter stora utmaningar i ett ökat inflöde av kunder och där vårdbehoven ökar kraftigt. Parallellt med detta fortsätter svårigheterna med en hållbar kompetensförsörjning och att rekrytera medarbetare, baspersonal likväl som hälso- och sjukvårdsmedarbetare. Samtidigt som både komplexiteten ökar kommer nya lagkrav och riktlinjer som utmanar förvaltningens planering och utförande ytterligare.

För att ge cheferna rätt förutsättningar i sitt dagliga arbete fortsätter arbetet med att tillsätta ytterligare ett antal enhetschefer för att säkerställa ett hållbart ledarskap övertid, med färre medarbetare per chef.

Utfallet för 2023 landar på minus 40,8 mnkr efter det tillskott på 9,1 mnkr ur bufferten för volymförändring som förvaltningen fick under hösten. Förvaltningens ökade kostnader mot budget beror till stor del på ökade volymer, ökade vårdbehov, driftskostnader, sjukkostnader och kostsamma enskilda ärenden inom flera av förvaltningens verksamheter.

2 Uppdrag och ansvar

Vård- och omsorgsnämnden ansvarar för:

- * Handläggningen och verkställigheten av enskilda ärenden av vård, omsorg och hjälpkaraktär
- * Kommunens uppgifter enligt socialtjänstlagen (SoL 2001:453). Dock inte ekonomiskt bistånd, stöd och behandling avseende missbruk, stöd till brottsutsatta, arbetsrehabiliterande sysselsättning samt bostadslösa, eller sådana uppgifter som åligger socialnämnden i Enköpings kommun enligt dess reglemente
- * Kommunens uppgifter enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS 1993:387). Nämndens ansvar enligt denna punkt omfattar dock inte verkställandet, utförandet, av korttidstillsynen som avses i 9 kapitlet, 7 paragrafen. Ansvar för utförandet av sådan tillsyn utförs av utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden enligt dess reglemente.
- * Kommunens uppgifter enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL 2017:30) för personer över 17 år, enligt 3–5 kapitlet samt 11–18 kapitlet.
- * Kommunens uppgifter enligt lagen om bostadsanpassningsbidrag (BAB 2018:222) med mera.
- * Ansvar för det kommunala erbjudandet om servicetjänster enligt lag (2009:47) om vissa kommunala befogenheter (2 kapitlet, 7 paragrafen) för att ge personer över 70 år hjälp med enklare saker för att förebygga olyckor.

3 Väsentliga händelser

Vård- och omsorgsförvaltningen har under 2023 sett ett ökat inflöde av kunder och ett högre vårdbehov än tidigare, mycket högre än vad förvaltningen kunnat förutse eller tagit höjd för. Inom både äldreomsorgen och LSS verksamheterna ökar behovet av dubbelbemanning kraftigt. Förvaltningen ser allt fler ärenden där hot, våld och utåtagerande beteende kräver högre bemanning och spetskompetens. Flera av dessa ärenden kräver också insatser med väktare som komplement till ordinarie bemanning. I några fall har speciella platser varit nödvändigt att köpa då det är svårt att verkställa beslut utifrån lagens krav på hemmaplan då specifika kompetenser behövs. I vissa av dessa ärenden har vård och omsorgsförvaltningen kostnader som är regionens ansvar och där pågår diskussioner då dessa måste fördelas på annat sätt. Detta påverkar samtliga verksamhetsområden inom förvaltning.

Trycket på platser inom nämndens ansvarsområden fortsätter att öka. Förvaltningen har under året köpt fler platser, både inom äldreomsorgen (korttidsplatser) och inom LSS än någonsin tidigare. Även antalet betal dagar till regionen ligger högt. Ett arbete har startats under året i en samverkansgrupp med regionen för att titta på detta då Enköping sticker ut negativt med högt antal jämfört med länets kommuner. Förvaltningen har i en genomlysning till exempel sett en ojämlig användning av geriatrika

korttidsplatser inom regionen vilket är lyft till den samverkansgrupp som ska arbeta vidare med frågan.

Förvaltningen var hårt belastad under årets sommarmånader. Vi ser en trend där sjukfrånvaron varit hög bland de vikarier som åtagit sig uppdrag. Detta påverkar förvaltningen på flera sätt. Det blir en tung belastning på ordinarie medarbetare som är i tjänst. Det har även inneburit att ordinarie medarbetare blivit inbeordrade från semester. Detta har naturligtvis en negativ påverkan på ekonomin då förvaltningen, i vissa fall kan ha kostnad för tre eller fyra medarbetare på en schemarad.

Förvaltningen har 2023 en kostnad för sjukfrånvaro på drygt 26 miljoner kronor. En kostnad som förvaltningen inte har möjlighet att budgetera för. 2023 utgår ingen statlig kompensation för detta, vilket ytterligare försämrar de ekonomiska förutsättningar.

Förvaltningen ser fortsatt att vissa yrkeskategorier är svåra att rekrytera. Förutom de som tidigare nämnts: sjuksköterskor, biståndshandläggare, arbetsterapeuter och fysioterapeuter ser man nu även liknande trend när det gäller olika chefsfunktioner.

Rekryteringarna är långdragna och det tar tid innan de vakanta fasta tjänsterna tillsätts vilket påverkar hela organisationen.

Arbetet med att förbereda organisationen och implementera de nya riktlinjerna kring 11-timmars dygnsvila har pågått sedan sommaren. Hur detta kommer påverka verksamhet, medarbetare och ekonomi kommer förvaltningen att följa och följa upp under våren 2024.

I augusti 2023 fattade vård och omsorgsnämnden beslut om att ge förvaltningen i uppdrag att ta bort samtliga delade turer. Ett arbete som ska vara genomfört till den sista april 2024. Arbetet påbörjades under hösten och även här måste förvaltningen följa hur detta beslut påverkar både verksamhet, medarbetare och ekonomi.

4 Uppföljning verksamhetsmål

4.1 Delaktighet och demokrati

Vi ska skapa goda förutsättningar för Enköpingsborna att ta del av och påverka samhällsutvecklingen, direkt eller indirekt genom sina folkvalda. Förutsättningar för det skapas till exempel genom tydliga och transparenta politiska processer men också direkt med medborgarna genom information, medborgardialog och insyn i kommunens gemensamma angelägenheter.

4.1.1 Mål 1: Det finns flera ändamålsenliga sätt att komma i kontakt med kommunen och man får snabba svar på sina frågor

Enköpingsborna ska uppleva att det alltid är lätt att komma i kontakt med med kommunen via någon av kommunens kommunikationskanaler för att snabbt få svar på sina frågor. Vi behöver därför utveckla fler kanaler för dialogen med medborgarna, som chattar och "brevkorgar" för sms.

Analys av måluppfyllelsen

Under senare delen av hösten har förvaltningen arbetat för att börja använda en medborgartjänst. Där kan kunden/medborgaren följa sina ärenden, till exempel gällande ansökan om trygghetslarm eller annan biståndsbedömd insats.

Kunderna kommer även att kunna skicka in sina inkomstblanketter digitalt istället för i pappersform som de gör idag. Det kommer att underlätta mycket för avgiftshandläggarna samt att det blir en annan säkerhet i det jämfört med att skicka det via posten. Tjänsten beräknas vara tillgänglig under första

halvåret 2024.

KF indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål
Delaktighetsindex, andel (%) av maxpoäng	54%	57%	63%	60%
Medborgarundersökningen - Att få svar på frågor till kommunen fungerar bra, andel (%)	61,9%	61,7%	64,9%	65%

4.1.2 Mål 2: Enköpingsborna känner förtroende för hur kommunen styrs och känner att de kan vara delaktiga i kommunens utveckling

Målet är att Enköpingsborna känner förtroende för kommunen och demokratin. Genom kommunens kanaler ska transparent information ges om de processer som är viktiga för att skapa förtroende och delaktighet. Målet adresserar också arbetet med att fånga upp medborgarnas behov och idéer, bland annat genom samråd med invånare och företag.

För vård- och omsorgsnämnden innebär det att bidra till målet genom att genomgående arbeta med individers och grupper delaktighet i planering och utveckling av verksamhet. Exempel på metoder som finns och används är brukarråd-deltagaråd, anhörigråd och matråd. Brukarrevision är en metod som särskilt förordas för utvärdering av verksamhet riktad till personer med psykisk funktionsnedsättning.

Analys av måluppfyllelsen

Detta mål bidrar nämnden endast till och därför finns ingen beslutad indikator att följa upp.

KF indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål
Medborgarundersökningen - Invånarnas möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter är bra, andel (%)	13,8%	14%	11,2%	15,5%
Medborgarundersökningen - Förtroende för kommunens politiker, andel (%)	23,7%	29,8%	22,6%	35%
Medborgarundersökningen - Kommunen sköter sina olika verksamheter bra, andel (%)	70,8%	74,2%	72,2%	76%

4.1.3 Mål 3: De som bor på landsbygden känner att deras del av kommunen också utvecklas

Sammanhållningen mellan land och stad är viktig för att Enköping ska utvecklas på ett bra sätt. En tydlig dialog och samverkan ska lyfta kommunens olika geografiska områden, genom exempelvis kransråd, landsbygdsutvecklare och en förankrad landsbygdsstrategi. Ortsanalysernas intentioner ska tas tillvara.

För vård- och omsorgsnämnden innebär det att bidra till målet genom att verka för att möjliggöra att

medborgare oavsett ålder och funktionsnedsättning skall kunna bosätta sig och leva likvärdigt i hela kommunen. Vård- och omsorgsnämnden är representerade och engagerade i forum som handlar om stadsdelar och kransorters utveckling.

Analys av måluppfyllelsen

Detta mål bidrar nämnden endast till och därför finns ingen beslutad indikator att följa upp.

KF indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål
Medborgarundersökningen - Bra tillgång till kommunal service utanför kommunens centralort, andel (%)	71,9%	73,6%	72,8%	75%

4.2 Självständigt liv

Vi ska ge stöd till de enskilda och familjer i alla åldrar som behöver samhällets hjälp för att utifrån sina egna förutsättningar och behov kunna leva ett självständigt, aktivt och tryggt liv.

4.2.1 Mål 9: Personer i behov av stöd får det utifrån sina behov och på rätt nivå

Oavsett om stödet är tillfälligt eller långvarigt, ekonomiskt eller för fysiskt eller psykiskt hinder ska det ges på rätt nivå. Som kommun bör vi varken betraktas som generösa eller snåla, insatserna ska vara på rätt nivå.

För vård- och omsorgsnämnden betyder det att genom ett väl utvecklat kvalitetsledningssystem med hög följsamhet säkra leveranser på rätt nivå. Värdegrundarbete är ständigt levande där fokus är verksamheter och insatser som präglas av trygghet, jämställdhet och tillit. Personer som är i kontakt med vård och omsorg ska alltid uppleva ett vänligt och respektfullt bemötande i livets alla situationer.

Analys av måluppfyllelsen

2022 drog Socialstyrelsen slutsatsen att resultat från brukarundersökningar var svåranalyserade då effekter efter pandemin påverkade resultaten. Hur mycket som fortsatt kan vara effekter efter en tid då verksamheterna varit starkt påverkade på olika sätt är svårbedömt.

Kundundersökningarna inom äldreomsorgen de senaste åren visar att den sammanlagda nöjdheten och den upplevda tryggheten hos hemtjänstens kunder fortfarande ligger på en hög nivå även om den sjunkit något. Svartfrekvensen ligger i snitt på ca 50% vilket gör att siffran ändå kan anses som ett ganska representativt underlag. Kunderna inom hemtjänsten svarar också i större utsträckning själva på undersökningen, än vad kunderna på äldreboenden gör.

Inom äldreboenden ser vi att den sammanlagda nöjdheten sjunkit mer och att den ligger cirka 10 % lägre än hemtjänsten, medan den upplevda tryggheten fortfarande ligger kvar på ungefär samma nivå. Svartfrekvensen ligger strax under 50% och här är anhöriga behjälpliga med att svara i undersökningen i större utsträckning.

I förvaltningens analys av varför den sammanlagda nöjdheten är lägre på äldreboenden än tidigare och jämfört med i hemtjänsten kan man se att kunderna i allt högre grad har stora och mer komplexa omvårdnadsbehov redan vid inflytt. Detta påverkar ofta hela upplevelsen och känslan av en flytt från ett tidigare eget boende till ett annat boende.

Vi arbetar för att verksamheterna ska ha rätt bemanning med rätt kompetens för att möta kundernas behov genom medveten rekrytering och kompetensutveckling där undersköterskeutbildningen via Äldreomsorgslyftet är en viktig del. Teamarbetet mellan olika kompetenser är ständigt i focus.

En utökning av antalet chefer som får möjlighet till ett mer nära ledarskap och översyn av innehåll och organisation ser vi som en positiv utveckling för verksamheterna.

Resultatet för gruppbostad LSS i brukarundersökning gällande självbestämmande är 76 % ja och 24 % ibland, vilket är något lägre än tidigare. Antalet svarande i enkäten var 25 personer så reliabiliteten i resultatet kan anses vara ganska låg. Upplevelsen att vara trygg och känna sig omtyckt av personal ligger högre, upp till 90 % ja-svar.

Överlag arbetar verksamheterna på ett gott sätt med kunderna. Utvecklingsområden är alternativa kommunikationssätt för de kunder som har behov av det. Det finns en god grundförståelse hos medarbetarna om verksamhetens uppdrag och hur man möter kunders behov. Ett mer strukturerat och kontinuerligt arbete kring reflektion om bemötande och förhållningssätt behövs i några verksamheter som saknat en stabil ledning tidigare år. Kvalitetsgruppen analyserar, följer upp och lägger fram handlingsplaner och aktiviteter utifrån avvikelser, egenkontroller och upplevda svagheter i verksamheterna.

KF indikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål
9 .c Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - hänsyn till åsikter och önskemål, andel (%)	-	85%	90%	92%
9 .d Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg - hänsyn till åsikter och önskemål, andel (%)	-	87%	76%	87%
9 .e Brukarbedömning gruppbostad LSS - Brukaren får bestämma om saker som är viktiga hemma, andel %	86%	82%	77%	100%
9 .f Fallskador bland personer 65+, 3- årsm, antal/100 000 invånare (prioriterat mål agenda 2030)	3 044	2 941		2 500

2023 års statistik avseende fallolyckor publiceras under v 49 år 2024.

4.2.2 Mål 10: Arbets sökande i Enköping får stöd för att etablera sig på arbetsmarknaden eller i annan sysselsättning

I samverkan med andra hjälper vi människor som står utanför arbetsmarknaden att hitta en väg till studier, arbete eller annan sysselsättning.

För vård- och omsorgsnämnden innebär det att personer med insats inom daglig verksamhet (t ex Adastra), socialpsykiatri eller annan sysselsättning får stöd och vägledning utifrån sina förutsättningar

och behov. Det ger arbetstagarna en individuell sysselsättning och en möjlighet att bli mer självständiga och delaktiga i samhället.

Analys av måluppfyllelsen

På rätt väg. Fyra personer inom Adastra har gått vidare till löneanställningar. Dessutom har 10 personer från IPS-verksamheten (Individanpassat stöd till arbete) fått anställningar på arbetsmarknaden.

Resultatet av "Brukaren får bestämma om saker som är viktiga på sin dagliga verksamhet" är: Individ- och tjänsteinriktning: 73%, Samhällsinriktningen: 90%, Aktivitetsinriktningen: 45%.

Viktigt att lyfta är det goda samarbete som finns med AB Enköpings Hyresbostäder, EHB. Ett samarbete som utvecklats ytterligare under 2023, planering av nytt kafé i EHB:s lokaler i anslutning till nystartat vård- och omsorgsboende pågår.

4.3 Gemenskap och upplevelser

Vi ska, med särskilt fokus på barn och ungdomar, skapa förutsättningar för ett attraktivt kultur- och friluftsliv, idrottande och sociala träffpunkter som utvecklar Enköpingsbornas livskvalitet, bidrar till en meningsfull fritid samt stärker våra besökares bild av Enköping.

4.3.1 Mål 13: Enköpings kommun har ett attraktivt samarbete med föreningsliv och företagare i leveransen av service till invånarna

I framtiden kommer inte kommunen själv att kunna leverera på den servicenivå som många förväntar sig. Vi måste samarbeta med de föreningar och företagare som är engagerade i kommunen.

För vård- och omsorgsnämnden innebär det att, i samverkan med andra förvaltningar, ge stöd till och bistå med koordinering för att olika grupper och personer ska kunna bidra med frivilliga insatser vad gäller olika former av service och aktiviteter. Det betyder även att ge privata utförare möjlighet att bedriva verksamhet inom nämndens ansvarsområde

Analys av måluppfyllelsen

På rätt väg gällande indikatorn som handlar om samarbete med föreningslivet. Det arbetet pausades på grund av pandemin men har startats upp igen. Förvaltningen har under sista delen av 2023 påbörjat samverkan med upplevelseförvaltningen för att se hur detta ytterligare kan förstärkas.

På rätt väg. Utifrån ändrade förutsättningar i samhället och förändrade behov ser förvaltningen att en justering av nuvarande strategi för att nå målen behöver göras. Förändringar gör att fler boendeplatser behövs än vad som idag finns i kommunen.

Om förvaltningen enligt nämndens indikator skulle fokusera på att konkurrensutsätta redan befintliga boenden inom egen regi så skulle inte antalet platser öka. På grund av platsbrist har förvaltningen dock gjort upphandling i konkurrens av köpta platser inom LSS området. Istället för upphandling enligt LOU, på ett befintligt boende inom äldreomsorgen, har nämnden fattat beslut att en ramavtalsupphandling enligt DIS, Dynamiskt inköpssystem istället görs. Detta möjliggör även här att privata utförare kan etablera sig. I och med detta når nämnden och kommunfullmäktige målet, men utan att överensstämna med indikatorerna.

5 Uppföljning medarbetarmål

5.1 Mål 21: Ökat medarbetarengagemang

Analys av måluppfyllelsen

Den senaste enkäten visar att hållbart medarbetarengagemang inte är uppfyllt. Förvaltningens resultat har förändrats marginellt i positiv riktning 2023 jämfört med föregående år från 77 till 78 på skalan 0–100.

Det blir en utmaning att kunna sätta in rätt insatser på rätt ställe då resultatet endast redovisas förvaltningsövergripande. Det finns också en svårighet i att dra långtgående slutsatser av resultatet då svarsfrekvensen inte har varit tillfredsställande. Det bör också beaktas i analysen.

KF indikatorer	Startläge	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål
21. Hållbart medarbetarengagemang (HME)	83	79	77	78	84

Nämnds indikatorer	Startläge	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål
Hållbart medarbetarengagemang VON	80	80	77	78	83

5.2 Mål 22: Ledare/chefer känner att de har rätt förutsättningar att göra ett bra jobb och utvecklas i sin roll

Analys av måluppfyllelsen

Vård- och omsorgsförvaltningens chefer leder i dag för många medarbetare. Trots att cheferna säger att de har relativt goda förutsättningar att göra ett bra jobb och utvecklas i sin roll, är bedömningen att färre medarbetare per chef är nödvändigt för ett hållbart ledarskap över tid. Det är också en förutsättning för att förvaltningsledningen ska kunna ställa krav på cheferna att nå hög måluppfyllelse på kort och lång sikt.

Förvaltningen fortsätter det planerade och pågående arbetet att skapa tydlighet i organisation och roller, att säkerställa trygghet i chefsrollen och att skapa tydlighet i ledning och styrning för medarbetare. Förbättrade rollbeskrivningar för resultatenhetschefer och enhetschefer har underlättat i ledarskapet och har också gett helt andra möjligheter till ett närvarande ledarskap.

Det saknas fortfarande ett antal enhetschefer för att det ska bli en hållbar arbetssituation för resultatenhetscheferna, så att de inte har arbetsmiljöansvar för alldeles för många medarbetare. Arbetet med att tillsätta de vakanta tjänsterna har fortsatt under 2023 och kommer även pågå under 2024.

KF indikatorer	Startläge	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål
22. a Chefsfrågor medarbetarenkät	82	80	79	81	85

Nämnds indikatorer	Startläge	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål
Chefsfrågor medarbetarenkät VON	82	81	78	79	87

5.3 Mål 23: Sjukfrånvaron i Enköping ska minska

Analys av måluppfyllelsen

Under 2023 har en positiv förändring skett när det gäller siffran för förvaltningens sjukfrånvaro på helheten. Det är framförallt korttidsfrånvaron som förbättrats. Chefer tillsammans med stöd från HR har under året arbetat aktivt inom området. Dock är bedömningen att sjukfrånvaron fortfarande är hög och påverkar samtliga perspektiv negativt. Förutom stora ekonomiska konsekvenser kan också sjukfrånvaron påverka utförandet av insatserna negativt, vilket påverkar våra kunder och patienter. Även medarbetarperspektivet påverkas då ordinarie medarbetare som är i tjänst får ta ett större ansvar. Utifrån detta kommer förvaltningen att fortsätta arbeta aktivt med frågan även under 2024. Parallellt med arbetet kring just sjukfrånvaro arbetar också förvaltningen för att skapa bästa förutsättningar för chefer och medarbetare att klara de uppdrag som förväntas. Att vara en attraktiv arbetsgivare där medarbetare känner sig viktiga, förstår sammanhang och känner meningsfullhet, är också viktiga områden för att minska sjukfrånvaron. Här har förvaltningen fortsatt arbetet med att utveckla Enköpingsmodellen som bland annat innehåller metoder för reflektion och kompetensutveckling.

Se ytterligare kommentarer under rubrik 3 väsentliga händelser.

KF indikatorer	Startläge	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål
23 .a Sjukfrånvarostatistik	7,6%	7,7%	8,2%	7,4%	5,6%

Nämnds indikatorer	Startläge	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål
Sjukfrånvaro VON	7,9%	9,3%	9,7%	8,7%	7%

5.4 Mål 24: Kommunens (externa) personalomsättning är lägre än åtta procent

Analys av måluppfyllelsen

Förvaltningens externa personalomsättning ligger på samma nivå som tidigare år. Det finns en svårighet i att analysera siffran för respektive chef då ingen personalomsättning har tagits fram per resultatenhet.

Arbetet som påbörjats under 2023 och som kommer fortsätta in i 2024 där aktiviteter för att öka attraktiviteten för medarbetare inom förvaltningens uppdrag bedöms kunna bidra till att minska den externa personalomsättningen. Se text även under ovanstående rubrik gällande sjukfrånvaron.

KF indikatorer	Startläge	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål
24 .a Extern personalomsättning (slutar i kommunen)	10,6%	10,8%	10,3%	10,2%	8%

Nämnds indikatorer	Startläge	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål
Extern personalomsättning VON	10,6%	12,7%	10%	11,1%	9,9%

6 Uppföljning ekonomi

6.1 Resultaträkning

Intäkter / Kostnader (mnkr)	Bokslut 2022	Budget 2023	Utfall helår 2023	Avvikelse utfall helår mot budget
Taxor och avgifter	40,8	40,8	44,5	3,7
Bidrag (intäkter)	50,7	30,2	35,1	4,9
Övriga intäkter	10,8	9,7	12,9	3,2
Summa intäkter	102,2	80,7	92,4	11,7
Personalkostnader	-688,4	-745,4	-760,1	-14,7
Bidrag (kostnader)	-26,3	-25,7	-21,2	4,5
Köp av verksamhet	-143,8	-150,1	-176,0	-25,9
Lokalhyror	-57,2	-60,6	-61,0	-0,4
Övriga driftskostnader	-110,0	-75,0	-91,0	-16,0
Kapitaltjänstkostnader	-4,8	-5,0	-4,9	0,1
Summa kostnader	-1 030,5	-1 061,8	-1 114,3	-52,5
Summa totalt (mnkr)	-928,3	-981,1	-1 021,9	-40,8

6.2 Driftsredovisning

Verksamhet (mnkr)	Bokslut 2022	Budget 2023	Utfall helår 2023	Avvikelse utfall helår mot budget
Hemtjänst	-213,0	-214,7	-225,0	-10,3
Särskilt boende	-298,5	-286,7	-302,7	-16,0
Korttidsboende	-8,7	-16,4	-15,9	0,5
Hjälpmedel, dagverksamhet, jour, demensteam	-46,3	-84,5	-80,7	3,8
Öppen verksamhet äldreomsorg	0	0	0	0
LSS, boende	-110,8	-115,2	-119,7	-4,5

LSS, daglig verksamhet	-50,6	-62,1	-59,3	2,8
LSS, personlig assistans	-69,5	-70,1	-69,4	0,7
LSS, kontaktperson, ledsagning, avlösare, barnverksamhet, stödfamilj, PO ombud	-32,8	-28,3	-27,0	1,3
Boendestöd	-15,7	-18,2	-15,6	2,6
Öppen verksamhet socialpsykiatri	-3,1	-3,0	-3,0	0,0
Bostadsanpassning	-6,8	-5,1	-3,0	2,1
Köpta platser	-35,2	-37,1	-58,5	-21,4
Central administration	-36,4	-38,2	-40,6	-2,4
Nämnd	-0,9	-1,5	-1,5	0,0
Totalt (mnkr)	-928,3	-981,1	-1 021,9	-40,8

6.3 Ekonomisk analys

Vård och omsorgsnämndens ursprungliga budget för 2023 var 967,7 mnkr. Efter beslut om ändringsbudget utökades budgeten med 4,3 mnkr och uppgick därefter till 972,0 mnkr. Vård- och omsorgsnämnden tilldelas också 9,1 mnkr ur bufferten för volymförändring vilket resulterade i att budgeten för 2023 då uppgick till 981,1 mnkr.

En del av de ökade kostnaderna för personal kan härröras till sjukkostnader, vikariekostnader samt borttagandet av delade turer. Detta är kostnader som förvaltningen inte kunnat budgetera för. Förvaltningens sjukkostnader inklusive vikarier uppgår för 2023 till cirka 26,1 mnkr. Flera verksamheter, både inom LSS och äldreomsorg, har under året också haft ökade kostnader på grund av ett ökat behov av bemanning med anledning av komplexa ärenden.

Kostnaderna för köp av verksamhet är minus 26 mnkr. Det beror bland annat på att förvaltningen köper platser på privata LSS-boenden, då det råder brist på egna boenden. Under 2023 har förvaltningen sett en förändring där kostnaderna inte endast beror på volymförändringar utan också ökade kostnader per plats.

Väsentliga händelser under kvartal fyra har gjort att förvaltningen köpt fler platser med specifik kompetens där kostnaden har uppgått till 13 tkr per dygn.

Kunder inom personlig assistans ökar, vilket också påverkar kostnaden på köp av verksamhet.

I budgeten för köp av verksamhet ingår också verksamhetsmåltider till summa av 14,8 mnkr.

Förvaltningens övriga driftkostnader uppvisar ett minus på totalt 16 mnkr. Ökade kostnader under 2023 är bland annat att förvaltningen haft behov av ökat antal bilar, dyrare drivmedel, dyrare fraktkostnader samt ökade kostnader för skyddsmedel.

Ytterligare analys av komplexiteten och det ekonomiska läget finns under rubriken väsentliga händelser.

6.4 Åtgärder för budget i balans

Förvaltningen har under de senaste åren arbetat med effektiviseringar och har nu en bemanning där ytterligare effektiviseringar skulle äventyra patientsäkerheten. Därav har förvaltningen inte kunnat nå en budget i balans för 2023 då underskottet till största del beror på ökat inflöde, ökad vårdtyngd och uppkomna individärenden som förvaltningen inte har kunnat ta höjd för. Ärenden främst inom LSS-området, som kräver extra bemanningen eller där vi tvingas köpa platser då vi inte kan erbjuda platser inom egen regi eller i Enköpings kommun.

Ett arbete för att samordna och samnyttja resurser och därigenom hitta effektiviseringar gällande bemanning inom och mellan resultatenheter har påbörjats under 2023 och kommer att intensifieras under 2024. Detta förväntas resultera i ett mindre nyttjande av vikarier.

Eftersom förvaltningen nu inte erbjuder annan verksamhet än den som är lagstyrd är det endast effektiviseringar inom bemanning som kan bidra till en budget i balans, vilket som beskrivs ovan inte bedöms vara görligt.

Förvaltningen har också intensifierat arbetet kring verksamhetsutveckling med stöd av digitalisering. Områden som just nu berörs, och som kommer fortsätta under 2024 är:

- Digital tillsyn på särskilt boende för äldre- Sensio pilotprojekt
- Digital tillsyn/videomöten som ersättning för fysiska möten i hemtjänst och boendestöd
- Inköp online istället för fysiska inköp av hemtjänstmedarbetare
- Ersätta matlådeleverans med inköp online eller annan lösning
- Inför läkemedelsautomat för att möjliggöra att kunder/patienter blir mer självständiga och kan ta sina egna läkemedel på ett säkert sätt
- Utvecklar medborgartjänst för att kunder ska kunna ansöka om insatser, se sina ärendet samt lämna uppgifter via e-tjänst
- Upphandlar system för digital signering

Ett stort arbete pågår också för att hitta det mest effektiva sättet att erbjuda hemtjänstinsatser på framåt. I det arbetet ingår också uppdraget att se över riktlinjerna för myndighetsutövning samt taxor och avgifter för olika insatser.

Vård- och omsorgsnämnden och förvaltningsledningen föreslår en djupare genomlysning av nämndens ekonomiska förutsättningar för att utföra sitt grunduppdrag. Detta för att säkerställa verksamhetens effektivitet och nivå på de, av kommunfullmäktige, tilldelade medlen.

6.5 Ekonomiska nyckeltal

Nyckeltal	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Budget 2023	Utfall 2023
Utfall i balans jämfört med tilldelad budgetram, andel %	-2,2	0,1	0	4,2
Nettokostnadsavvikelse äldreomsorg, andel %	4,8	7,3	-	*
Nettokostnadsavvikelse äldreomsorg i miljoner kr	25	40	-	*
Kostnad i hemtjänst äldreomsorg, kr/hemtjänsttagare	324 527	342 502	-	*
Kostnad särskilt boende äldreomsorg, kr/brukare	842 163	911 747	-	*
Nettokostnadsavvikelse LSS i %	2,7	5,4	-	*
Kostnad funktionsnedsättning LSS boende, kr/brukare	1 082 390	1 167 092	-	*
Kostnad funktionsnedsättning LSS daglig verksamhet, kr/brukare	243 749	263 667	-	*

Fotnot: * *Utfallet för helåret 2023 är ännu inte uppdaterat i Kolada.*

6.6 Uppföljning volymer

Verksamheter med volymuppräkning i RFM	Volymenhet	Volym budget enligt beslutad RFM	Volym utfall helår	Avvikelse volym utfall mot beslutad budget	Avvikelse utfall mot budget utifrån volym (mnkr)	Avvikelse utfall mot budget i driftsredovisningen (mnkr)
LSS, daglig verksamhet	Kunder	247	225	-22	5,5	2,8
Boendestöd	Timmar	16 000	11 955	-4 045	4,6	2,6
Hemtjänst	Timmar	346 000	349 750	3 750	-2,3	-10,3
Korttidsboende	Årsplacering	25	26	1	-0,5	0,5
Köpta platser	Årsplacering	42	55	13	-11,5	-21,4
LSS, boende	Årsplacering	111	112	1	-1	-4,6
Särskilt boende	Årsplacering	439	447	8	-5,2	-16

7 Investeringsredovisning

7.1 Investeringsredovisning, årlig budget (mnkr)

Investeringar 2023 (mnkr)	Budget 2023	Utfall helår 2023	Avvikelse utfall helår mot budget	Förslag ombudgeteringar
Inventarier	-4,6	-6,0	-1,4	
Totalt (mnkr)	-4,6	-6,0	-1,4	

Kommentarer till investeringsredovisning, årlig budget

Ursprungliga investeringsbudgeten för 2023 uppgick till 4,6 mnkr och utfallet för 2023 uppgick till 6,0 mnkr. Totala budgetavvikelse uppgår till minus 1,4 mnkr vilket motsvarar 30 procent av tilldelade budget.

Investeringsbudgeten används till att bekosta kallelselarm för särskilda boenden, nytt larmsystem, kontorsmöbler och andra inventarier till verksamheterna samt olika hjälpmedel, till exempel elrullstolar.

Avvikelsen mot budget består i huvudsak av projektet "Stadsgruppen" som handlade om uppstart av ny hemtjänstgrupp som kom till utifrån att en utförare, Attendo, valde att lämna Enköping vilket gjorde att förvaltningen behövde ytterligare lokal för Hemtjänst centrum våren 2023.

8 Förväntad utveckling

Den demografiska utvecklingen, ökade vårdbehov och andra faktorer i samhället kommer att leda till fortsatta svårigheter gällande kompetensförsörjningen. Förutsättningarna för strategisk planering minskar.

Precis som i landets övriga kommuner har vård- och omsorgsförvaltningen utmanats av effekterna som efterdyningarna av pandemin har fört med sig. Vi ser verksamheter som under en längre tid verkat under

hård belastning och där det nu finns utmaningar kring bland annat hur bemanning ska styras framöver. En annan utmaning är samverkan med externa parter och den omställning som förväntas kring en mer "nära vård" för invånaren.

Förutom den demografiska utvecklingen ser förvaltningen en kraftig ökning av invånarnas vårdbehov och en trend att kommunens uppdrag vidgas till följd av regionens svårigheter gällande tillräckligt antal vårdplatser och tillräcklig bemanning.

För att möta det ökade trycket arbetar förvaltningen för att på olika sätt säkra en hållbar kompetensförsörjningsprocess. Arbeta pågår tillsammans med hr där till exempel rekryteringsprocessen genomlysas. Ett omtag har också tagits när det gäller förvaltningens interna arbete med kompetensutveckling och validering för att säkra rätt kompetens hos baspersonalen. Här samverkar förvaltningen nu och framåt med Södertälje kommun för att titta på utvecklingsvägar när det gäller språkstöd till medarbetare med annat modersmål än svenska.

Nya lagstiftningar och bestämmelser gör att vi behöver ha en högre bemanning än vad vi kan åstadkomma i dagsläget, vilket leder till en stor kostnadsökning samt att vi har behov av fler utbildade undersköterskor.

Den nya socialtjänstlagen kommer att ställa högre fokus på planering av verksamheten från olika perspektiv, till exempel att öka tillgängligheten. Framtidens socialtjänst har fokuserat på att lämna förslag som skapar förutsättningar för hållbarhet.

Ett förslag som har kommit är att införa en äldreomsorgslag. Syftet med lagen är att stärka de äldres rättigheter inom äldreomsorgen. Målet är att få till stånd långsiktiga förutsättningar för äldreomsorgen, tydliggöra äldreomsorgens uppdrag och innehåll samt säkerställa tillgången till god hälso- och sjukvård och medicinsk kompetens inom äldreomsorgen.

Enligt en ny bestämmelse i socialtjänstlagen som gäller från och med den 1 juli 2022 ska den som har hemtjänst erbjudas en fast omsorgkontakt. Syftet är att den enskilda individen ska få ökad kontinuitet i kontakterna med hemtjänsten, ökad trygghet och mer individanpassade och samordnade hemtjänstinsatser.

Från och med den 1 juli 2023 blev undersköterska en skyddad yrkestitel. Det innebär att man behöver ett bevis från Socialstyrelsen för att få använda titeln inom vård- och omsorg. Den som arbetar som undersköterska behöver möta vissa krav på kompetens för att få detta bevis. En fördel är att det kan höja statusen och öka attraktionen för yrket. Men för förvaltningen kan det innebära en risk att det blir ännu svårare att rekrytera medarbetare med en viss kompetens.

Även områden som kraven kring dygnsvila, heltid som norm, avveckling av delade turer påverkar förvaltningens arbete kring att erbjuda uppdrag som är attraktiva, uppfyller alla krav enligt gällande lagstiftningar och möjliggör en budget i balans utifrån de förutsättningar som ges.

Svårigheten att säkerställa bemanningen av sjuksköterskor som kan äventyra en patientsäker vård och omsorg.

För att på ett bättre sätt kunna attrahera och behålla sjuksköterskor samt skapa bättre förutsättningar kring patientsäkerheten, har förvaltningen under 2023 arbetat med en ny organisation för att skapa bättre förutsättningar för yrkesgruppen. Där ska kompetensen kunna verka på ett bättre sätt för helheten.

Målet är att hitta ett effektivt och hållbart sätt att organisera verksamheten på.

Utifrån det läge nämnden och förvaltningen befinner sig i vid delåret finns en stark oro inför 2024. Både att klara de uppdrag och den verksamhet som nämnden ska utföra men framför allt hur det ekonomiska läge vi nu är i kommer påverka ingången i 2024. Budgetarbetet som påbörjas i oktober kommer behöva vara prioriterat.

Process/rutin	Risk	Kategori	Kontrollmoment/ riskreducerande åtgärd	Uppföljning
Personalkontinuitet inom hemtjänsten	Att kund får besök av ett stort antal olika personal vid hembesök	VO - Hemtjänst	Att användning av planeringsverktyget LifeCare görs på ett effektivt sätt för att personalkontinuiteten ska bibehållas jämfört med tidigare års nivå	Kontroll genomförd. Personalkontinuitet ligger kvar på samma nivå som år 2022 på siffran 19. Fortsatt utvecklingsarbete när det gäller LifeCare planeras under 2024.
Processen från beställning till leverans för att motverka välfärdsbrott	Otillåten påverkan, felaktig hantering av skattemedel och påverkan på det demokratiska systemet.	Administration, Välfärdsbrott	Kontrollera att ny enhet organiseras	Kontroll genomförd. Ny enhet med två strategier anställda för att arbeta med till exempel avtalsuppföljningar och granskningar finns nu på plats.
Extern personalomsättning	Att den externa personalomsättningen inte minskar	Hela VO	Kontrollera att den externa personalomsättningen minskar	Kontroll genomförd. Förvaltningens externa personalomsättning har förbättrats marginellt mellan 2022 och 2023. 10,3% 2022 och 10,2% 2023. Fortsatt utvecklingsarbete för att öka attraktiviteten för Enköpings kommun som arbetsgivare planeras under 2024.
Sjukfrånvaron, både kort- och långtidssjukfrånvaro	Att sjukfrånvaron inte minskar	Hela VO	Att följa utvecklingen av sjukfrånvaron	Kontroll genomförd. Förvaltningens totala sjukfrånvaro har minskat med 1% under 2023 vilket är mycket positivt. Chefer i organisationen arbetar fokuserat tillsammans med hr inom området. Fortsatt utvecklingsarbete för att öka frisknärvaron planeras 2024.